

Zdroje a využití informací v oblasti léčiv – lékárníci (telefonické dotazování)

Česká republika – Státní ústav pro kontrolu léčiv – organizační složka státu

Březen 2013

Obsah

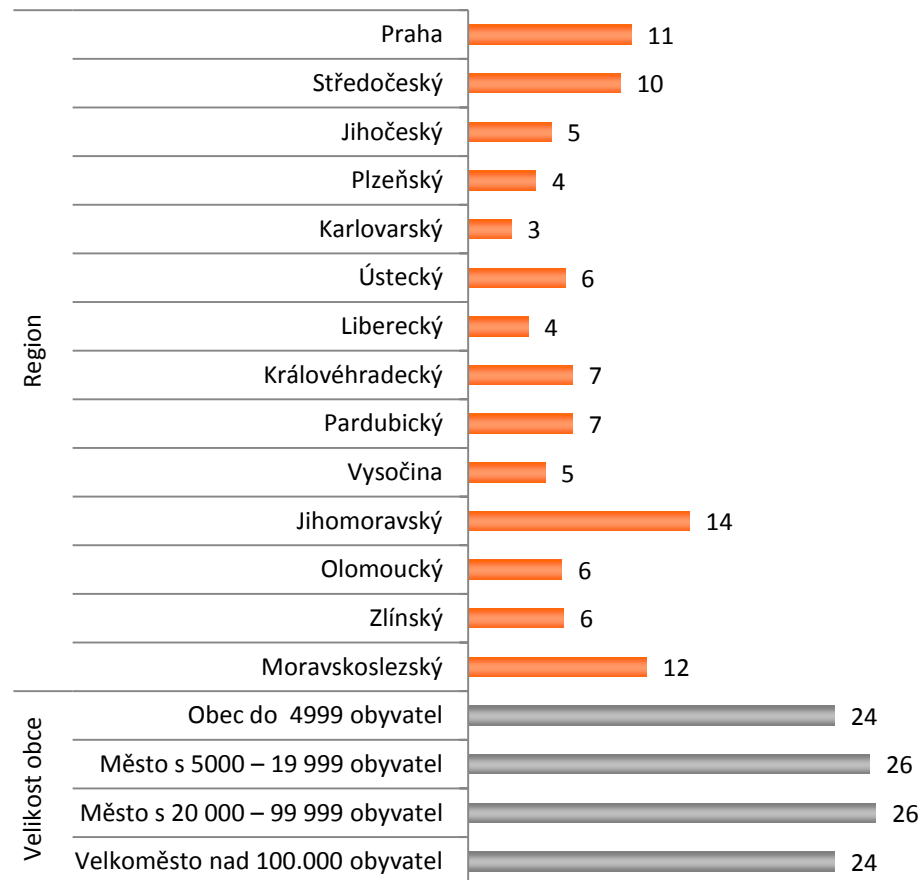
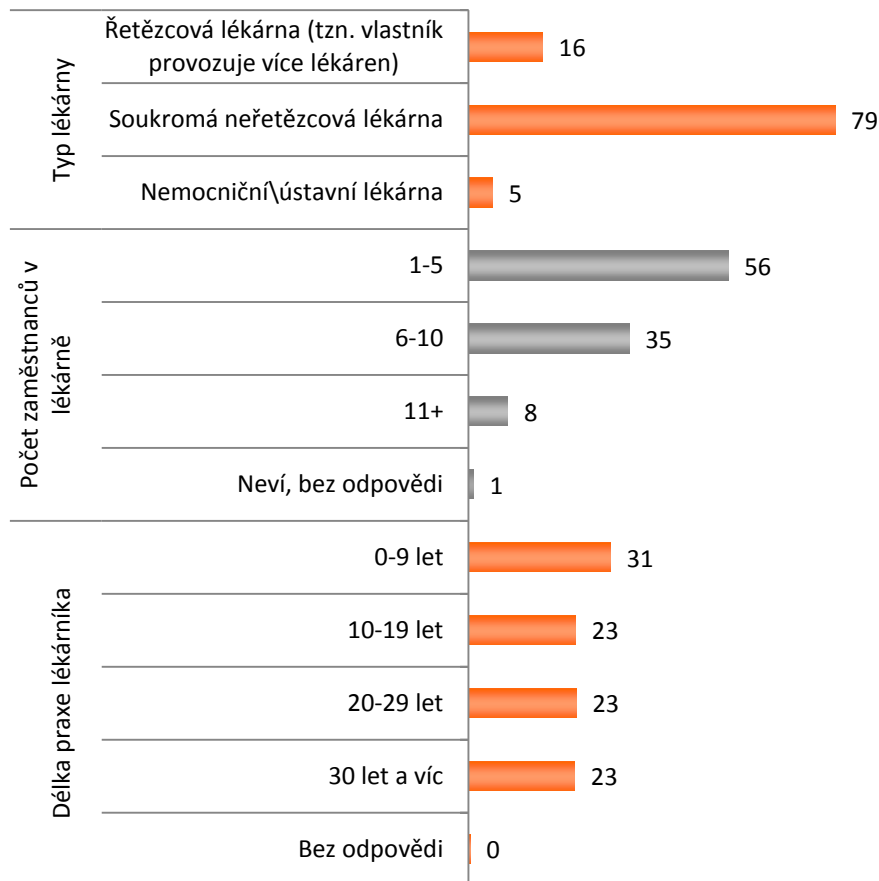
	strana
▪ Metodika	3
▪ Struktura souboru	4
▪ Hlavní zjištění	5
▪ Podrobné výsledky	7
▪ Nejčastěji užívané zdroje informací o léčivých přípravcích	9
▪ Hlášení nežádoucích účinků léčiva	10
▪ Nejčastější způsoby získávání informací o bezpečnostním riziku léčiva nebo stažení léčiva z důvodu závady jakosti	11
▪ Využívání systému „Rychlá výstraha SÚKL“	12
▪ Používání internetu. Hodnocení přehlednosti internetových stránek SÚKL a srozumitelnosti zveřejněných informací	13
▪ Nejčastěji vyhledávané informace na internetových stránkách SÚKL	14
▪ Hodnocení lékového bulletinu Farmakoterapeutické informace a zpravodaje Nežádoucí účinky léčiv	15
▪ Informovanost veřejnosti o možnosti odevzdání nepoužitých léčiv v lékárně. Způsob shromáždění léčiva vráceného veřejností v lékárně	17
▪ Předpokládané nejčastější důvody vyhazování nepoužitých léčiv	19
▪ Znění otázek	20

Metodika

Výzkum	Sociologický výzkum na téma: Zdroje a využití informací v oblasti léčiv - lékárníci
Dodavatel	ppm factum research s.r.o.
Metoda	CATI dotazování
Sběr dat	Telefonické dotazování s podporou počítače
Průměrná délka dotazování	5 minut
Sběr	7.2.- 19. 2. 2013
Časové srovnání: Velikost výběrového soubor	ppm factum 2013: CATI, n=1002 ppm factum (dříve Factum Invenio) 2012: CATI, n = 1018 STEM /MARK 2011: CATI, n = 1027 STEM /MARK 2010: CATI, n = 1004

Struktura souboru - lékárníci

v %, n=1002

Hlavní zjištění

VYUŽÍVANÉ INFORMAČNÍ ZDROJE O LÉČIVÝCH PŘÍPRAVCÍCH

- Informace o léčivých přípravcích lékárníci nejčastěji vyhledávají v informačním systému AISLP (71 %), na internetu a v odborné literatuře / časopisech.
- Informace o bezpečnostním riziku léčiva nebo stažení léčiva z důvodu závady jakosti získávají lékárníci především od SÚKL (90 %) a od distributora léčiv (73 %).
- Internet obecně používá 99 % lékárníků.

VYUŽÍVÁNÍ A HODNOCENÍ INFORMAČNÍCH ZDROJŮ O LÉČIVÝCH PŘÍPRAVCÍCH POSKYTOVANÝCH SÚKL

- Systém „Rychlá výstraha SÚKL“ využívá 78 % lékárníků. V porovnání s loňským rokem podíl uživatelů tohoto systému vzrostl o 5 procentních bodů. Tento systém nevyužívá 15 % lékárníků a vůbec jej nezná 7 %.
- Naprostá většina lékárníků, kteří používají Internet, zná internetovou stránku www.sukl.cz (98 %).
- Lékárníci tyto stránky vnímají jako přehledné a zveřejněné informace za srozumitelné (rozhodně ano 35 %, spíše ano 54 %).
- Na internetových stránkách www.sukl.cz lékárníci vyhledávají nejvíce rychlé informace o stahování a závadách léčiv (48 %), informace o léčích (27 %), informace o nežádoucích účincích (24 %) a informace o úhradách či změnách úhrad (23 %).
- Bulletin Farmakoterapeutické informace čtou více než tři čtvrtiny lékárníků (78 %). Necelé dvě třetiny všech lékárníků považují bulletin Farmakoterapeutické informace za zdroj objektivních informací (33 % rozhodně ano, 32 % spíše ano). Ve využívání a hodnocení bulletinu nedošlo za poslední tři roky ke statisticky významným změnám.

Hlavní zjištění

- **Informační zpravodaj Nežádoucí účinky léčiv znají čtyři pětiny lékárníků (80 %). Jako zdroj objektivních informací hodnotí bulletin sedm lékárníků z deseti** (40 % rozhodně ano, 31 % spíše ano). V porovnání s rokem 2011 nedošlo k významným změnám v hodnocení.

HLÁŠENÍ NEŽÁDOUCÍCH ÚČINKŮ

- S podezřením na nežádoucí účinek léčiva se někdy setkalo 57 % lékárníků, přičemž necelé dvě třetiny (65 %) z nich tuto informaci dále nepředaly a vše řešily jen s pacientem. Necelá čtvrtina lékárníků (23 %), která se setkala s podezřením na nežádoucí účinek léčiva, zaslala hlášení SÚKL, 12 % předalo tuto informaci držiteli registrace.

ODEVZDÁVÁNÍ NEPOUŽITÝCH LÉČIV V LÉKÁRNÁCH

- Většina lékárníků zastává názor, že česká veřejnost je dostatečně informována o možnosti odevzdat nepoužitá léčiva v lékárně (ano 42 %, spíše ano 42 %).
- Osobně přebírá nepoužitá léčiva od zákazníků 89 % lékárníků, 7 % nabízí možnost vhození do zapečetěného kontejneru a 4 % do nezapečetěného .
- Podle více než dvou třetin lékárníků (68 %) je nejčastějším důvodem vyhazování nepoužitých léčiv jejich prošlá doba použitelnosti, podle přibližně šestiny lékárníků (17 %) lidé nejčastěji vyhazují nepoužitá léčiva po zemřelém členu domácnosti.

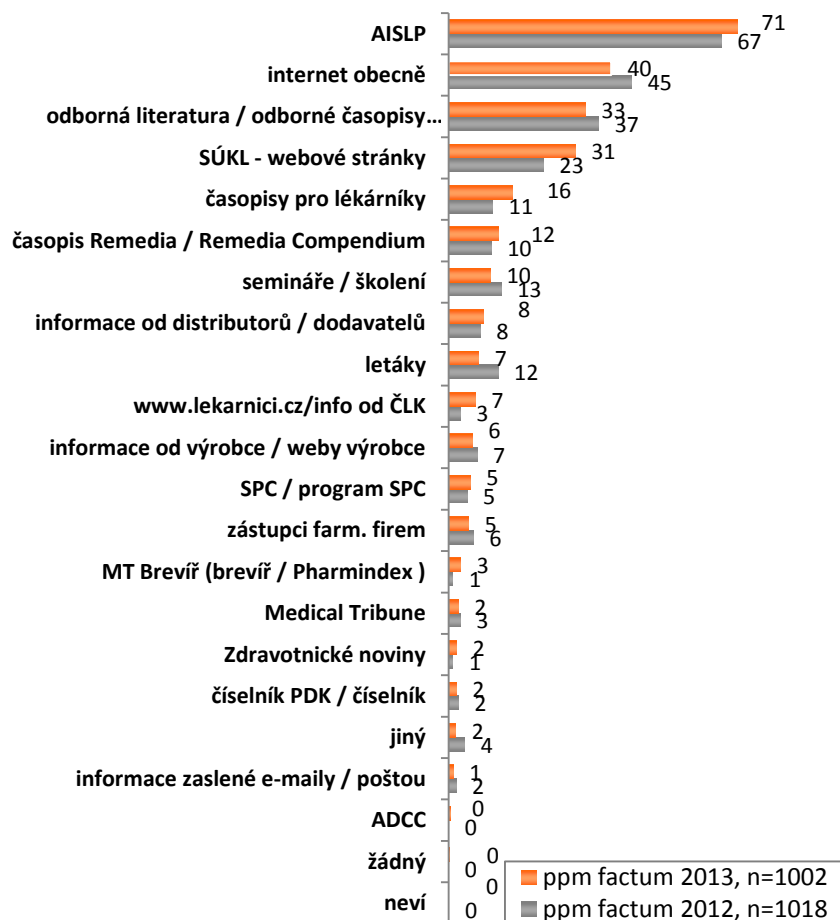
Podrobné výsledky

Nejčastěji užívané zdroje informací o léčivých přípravcích

O1. Který zdroj nebo zdroje informací o léčivých přípravcích nejčastěji využíváte? Můžete uvést až tři zdroje, které preferujete (uvedte pořadí dle Vaší preference).

Zdroje informací o léčivých přípravcích

(možné až tři odpovědi, údaje v %)

- Jako zdroj informací o léčivých přípravcích využívají lékárníci nejvíce informační systém AISLP (71 %), internet a odborné časopisy.
- Webové stránky SÚKL zmiňuje spontánně jako zdroj informací 31 % lékárníků.
- Informační systém AISLP je častěji využíván lékárníky z lékáren s šesti a více zaměstnanci (6-10 zaměstnanců v lékárně – 75 %) a lékárníky s délkou praxe do 10 let (86 %).
- Webové stránky SÚKL označují jako zdroj informací o léčivých přípravcích relativně častěji lékárníci z Prahy (43 %) a rovněž lékárníci z lékáren s šesti a více zaměstnanci (6-10 zaměstnanců v lékárně – 38 %).

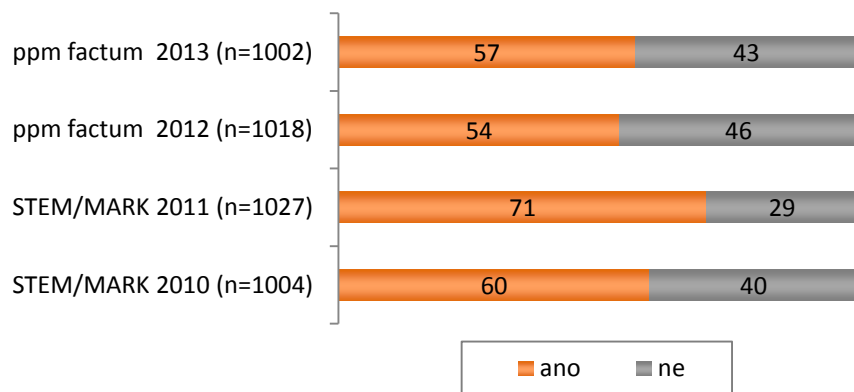
Hlášení nežádoucích účinků léčiva

O2. Setkal/a jste se někdy s podezřením na nežádoucí účinek léčiva? (Jedna odpověď)

O 2a. Jakým způsobem jste s touto informací / informacemi naložil/a ? (Jedna odpověď).

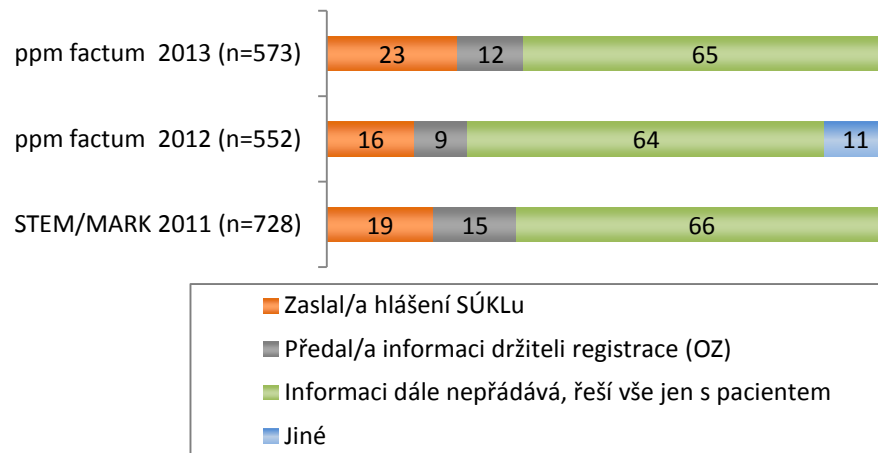
„Setkal/a jste se někdy s podezřením na nežádoucí účinek léčiva?“

(údaje v %)

Způsob naložení s informacemi o podezření na nežádoucí účinek léčiva?

(lékárníci, kteří se setkali s podezřením na NÚ, údaje v %)

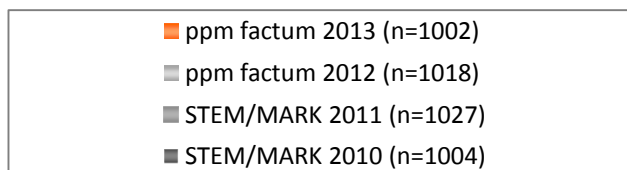
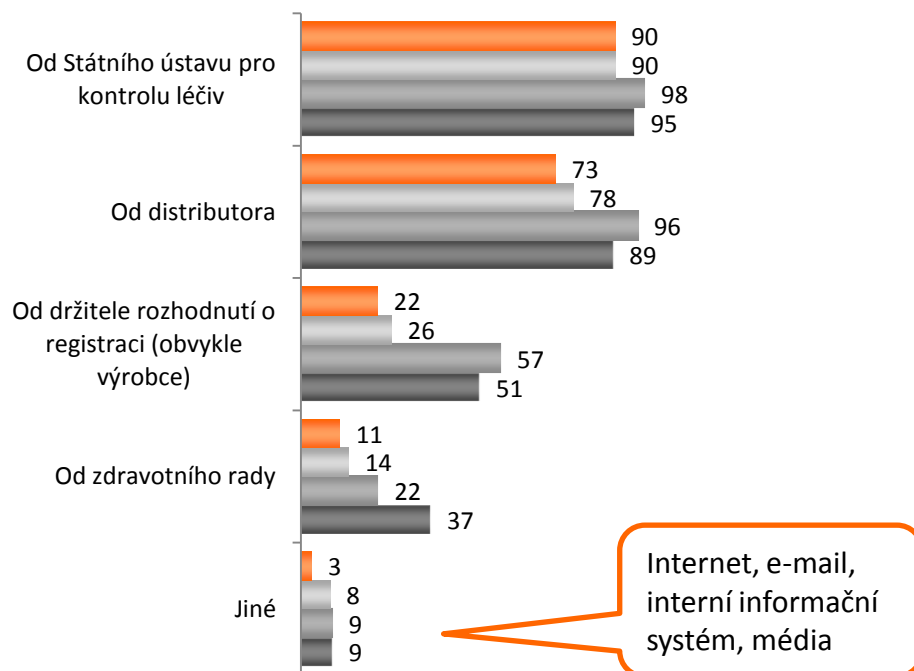
- S podezřením na nežádoucí účinek léčiva se někdy setkalo 57 % lékárníků, v loňském roce to bylo 54 %.
- Relativně častěji byli informováni o podezření na nežádoucí účinek léčiva lékárníci z lékáren s více než pěti zaměstnanci.

- Necelé dvě třetiny lékárníků, kteří se někdy setkali s podezřením na nežádoucí účinek léčiva, tuto informaci dále nepřádávají a vše řeší jen s pacientem (65 %). Hlášení na SÚKL zaslalo 23 % lékárníků, 12 % předalo informaci držiteli rozhodnutí o registraci.
- Vyšší podíl lékárníků, kteří nahlásili podezření na nežádoucí účinek SÚKL, je mezi lékárníky z lékáren s více jak 10 zaměstnanci (37 %), lékárníky s délkou 30 a více let (38 %) a z nemocničních lékáren (49 %).

Nejčastější způsoby získávání informací o bezpečnostním riziku léčiva nebo stažení léčiva z důvodu závady jakosti

O3. Informace o bezpečnostním riziku léčiva nebo stažení léčiva z důvodu závady jakosti nejčastěji získáváte prostřednictvím: (Možno více odpovědí)

Kde nejčastěji získávají lékárníci informace o bezpečnostním riziku léčiva nebo stažení léčiva z důvodu závady jakosti (údaje v %)

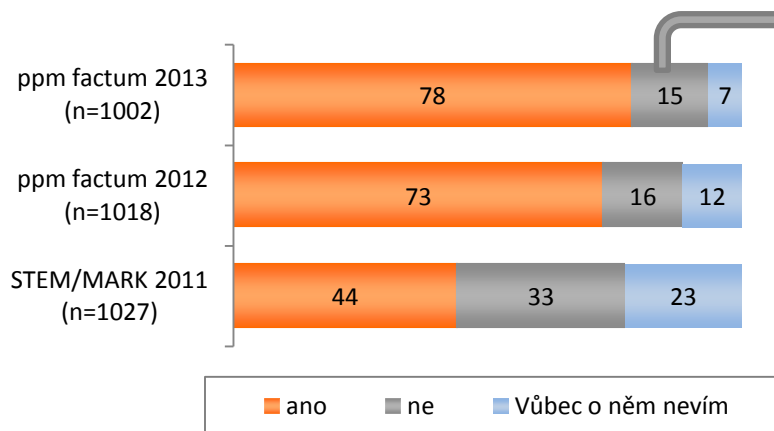

- Informace o bezpečnostním riziku léčiva nebo stažení léčiva z důvodu závady v jakosti získávají lékárníci především od SÚKL (90 %) a distributora (73 %).
- SÚKL je relativně častějším zdrojem informací o bezpečnostním riziku léčiva v lékárnách s 6-10 zaměstnanci (93 %), zdravotní rada pak u lékárníků s délkou praxe nad 20 let (20-29 let 16 %, 30 a více let 18 %) a distributor v soukromých lékárnách (75 %) a lékárnách s 1-5 zaměstnanci (76 %).

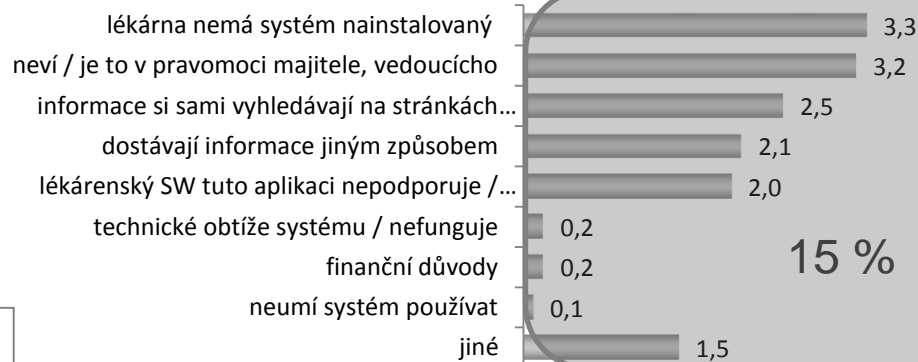
Využívání systému „Rychlá výstraha SÚKL“

O4. Využíváte systém „Rychlé výstrahy SÚKL“, který Vás upozorní na závady a nežádoucí účinky léčiv přímo ve Vašem lékárenském systému? (Jedna odpověď)

Využívání systému „Rychlá výstraha SÚKL“?
(údaje v %)

Proč lékárníci nevyužívají systém „Rychlá výstraha SÚKL“?
(ppm factum 2013, n=1002, údaje v %)

- Podíl lékárníků, kteří využívají systém „Rychlá výstraha SÚKL“, se v porovnání s loňským rokem zvýšil o pět procentních bodů. V současnosti tímto způsobem získává informace o závadách a nežádoucích účincích léků 78 % lékárníků. V porovnání s loňským rokem klesl podíl lékárníků, kteří o systému vůbec nevědí (2012 12 %, 2013 7 %).
- Méně známý a i méně často využívaný je systém „Rychlé výstrahy SÚKL“ mezi lékárníky s délkou praxe kratší než 10 let (systém nezná 14 %, nevyužívá 24 %).

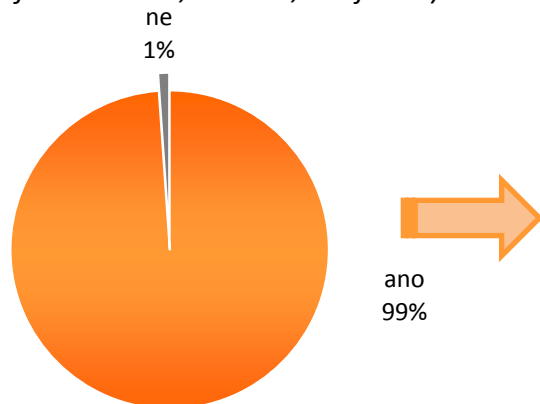
- Pokud lékárníci nevyužívají systém „Rychlá výstraha SÚKL“, pak je to především proto, že tento systém nemají nainstalovaný.

Používání internetu. Hodnocení přehlednosti internetových stránek SÚKL a srozumitelnosti zveřejněných informací

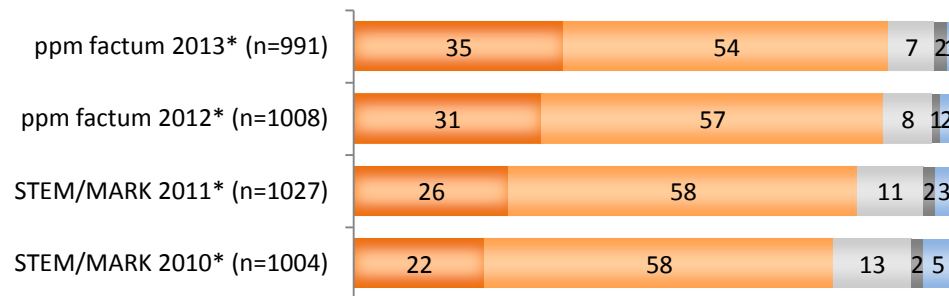
O5a. Používáte Internet? (Jedna odpověď)

O5b. Je pro Vás internetová stránka SÚKL (www.sukl.cz) přehledná a zde zveřejněné informace srozumitelné? (Jedna odpověď)

Používání Internetu mezi lékárníky (ppm factum 2013, n=1002, údaje v %)

Je pro lékárníky internetová stránka SÚKL přehledná a zveřejněné informace srozumitelné? (údaje v %)

■ Určitě ano ■ Spíše ano ■ Spíše ne ■ Určitě ne ■ Stránky neznám

- Internet používá naprostá většina lékárníků (99 %).

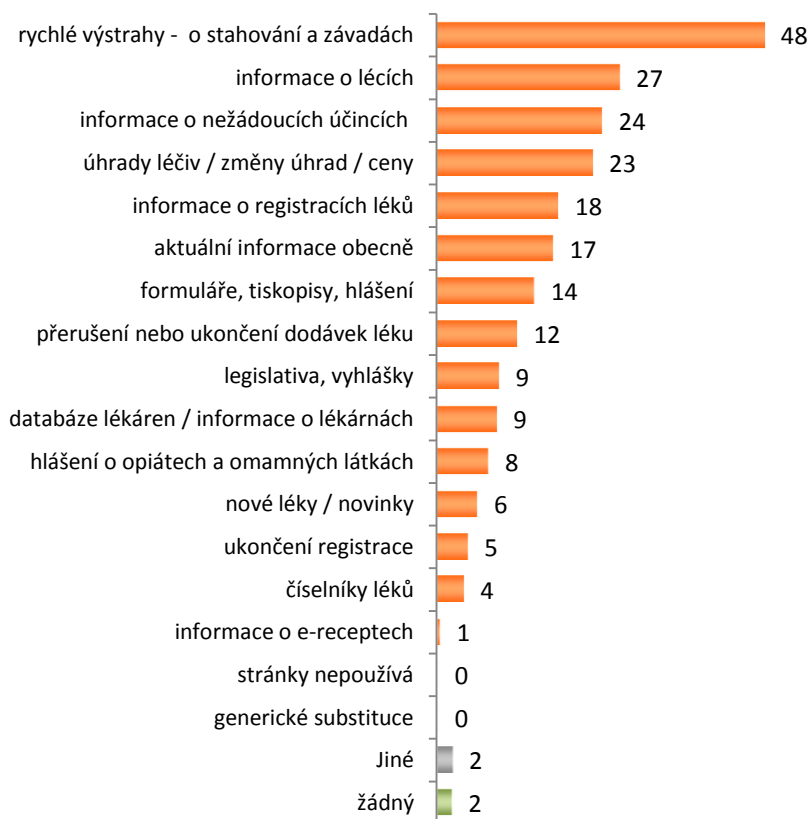
- Stejně jako v loňském roce téměř devět lékárníků z deseti hodnotí internetové stránky SÚKL (www.sukl.cz) jako přehledné a zveřejněné informace považuje za srozumitelné (rozhodně ano 35 %, spíše ano 54 %).

* V letech 2010 a 2011 byli dotazováni všichni respondenti, v roce 2012 a 2013 respondenti, kteří používají Internet.

O5c. Jaké informace na webové stránce SÚKL nejčastěji využíváte/vyhledáváte. Řekněte mi, prosím, tři hlavní typy informací, které zde hledáte.

Nejčastěji vyhledávané informace na internetových stránkách SÚKL?

(ppm factum 2013, lékárníci, kteří znají internetové stránky SÚKL, možnost 3 odpovědí, n=981, údaje v %)

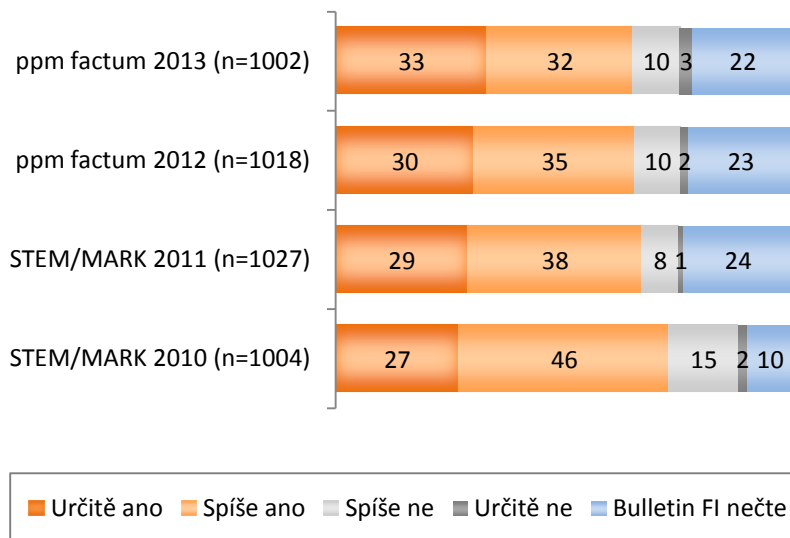

- **Lékařníci, kteří znají internetové stránky SÚKL, na těchto stránkách nejčastěji vyhledávají rychlé výstrahy o stahování a závadách léčiv (48 %), informace o léčích (27 %), informace o nežádoucích účincích léků (24 %) a úhradách léčiv / cenách (23 %).**
- *Lékařníci z nemocničních lékáren se relativně častěji zajímají o informace o úhradách a změnách úhrad (35 %), lékařníci s kratší délkou praxe pak o informace o léčích (37 %), úhradách (27 %) a registracích léků (23 %).*
- *Služebně starší lékařníci navštěvují webové stránky SÚKL častěji v porovnání s mladšími kolegy z důvodu vyhledávání informací týkajících se vyhlášek a legislativy (14 %).*

Hodnocení lékového bulletinu Farmakoterapeutické informace

O6. Považujete lékový bulletin Farmakoterapeutické informace, vydávaný Státním ústavem pro kontrolu léčiv, za zdroj objektivních informací, které využíváte ve své běžné praxi? (Jedna odpověď)

Je bulletin Farmakoterapeutické informace považován lékárníky za zdroj objektivních informací, které lékárníci využívají v běžné praxi?
(údaje v %)

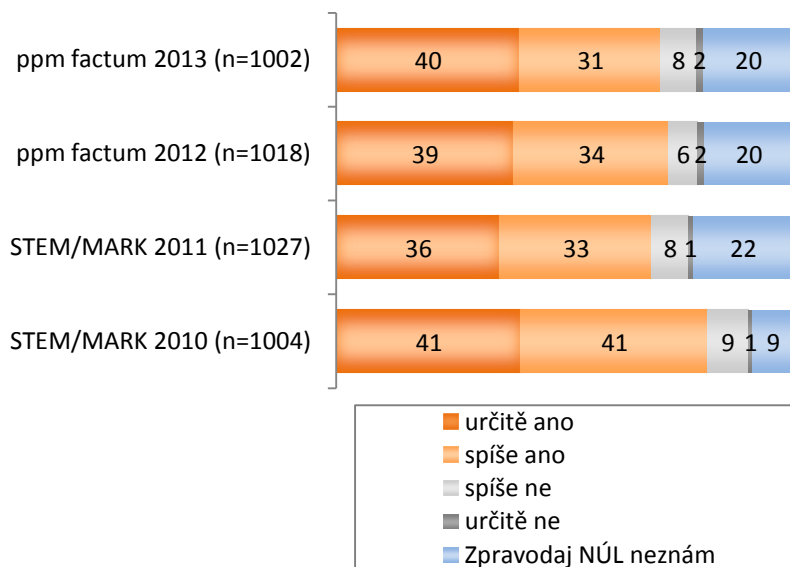

- Bulletin Farmakoterapeutické informace čtou více než tři čtvrtiny lékárníků (78 %). V porovnání s loňským rokem nedošlo k významným změnám v podílu lékárníků, kteří tento bulletin čtou.
- Necelé dvě třetiny lékárníků považují bulletin Farmakoterapeutické informace za zdroj objektivních informací, které využívají ve své běžné praxi (33 % rozhodně ano, 32 % spíše ano).

Hodnocení informačního zpravodaje Nežádoucí účinky léčiv

O7. Považujete informační zpravodaj Nežádoucí účinky léčiv (NÚL), vydávaný Státním ústavem pro kontrolu léčiv, za zdroj objektivních informací, které využíváte ve své běžné praxi? (Jedna odpověď).

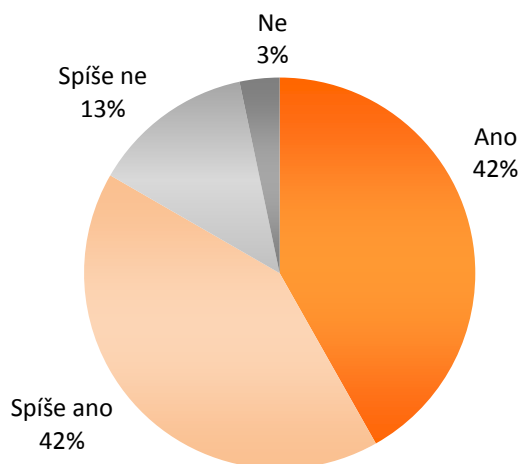
Je informační zpravodaj Nežádoucí účinky léčiv považován lékárníky za zdroj objektivních informací, které lékárníci využívají v běžné praxi?
(údaje v %)

- Informační zpravodaj Nežádoucí účinky léčiv znají čtyři pětiny lékárníků (80 %). V porovnání s loňským rokem nedošlo k významným změnám ve znalosti tohoto zpravodaje.
- Zpravodaj je méně známý mezi lékárníky s délkou praxe kratší než 10 let (nezná 25 %).
- Přibližně sedm lékárníků z deseti hodnotí zpravodaj Nežádoucí účinky léčiv jako zdroj objektivních informací (40 % rozhodně ano, 31 % spíše ano).

O8. Je podle Vás veřejnost dostatečně informována o tom, že je v lékárně možné odevzdat nepoužitá léčiva k likvidaci? (Jedna odpověď).

Vnímaná informovanost veřejnosti o možnosti odevzdat nepoužitá léčiva v lékárně (ppm factum 2013, n=1002, údaje v %)

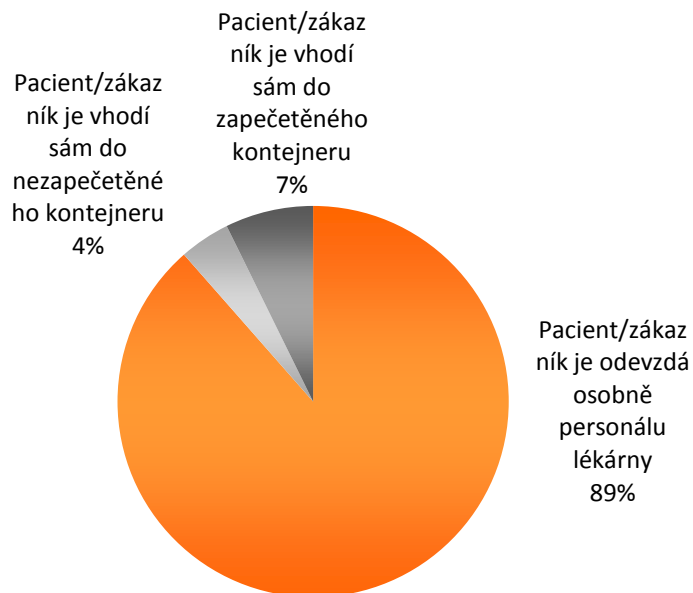
- Podle 84 % lékárníků je česká veřejnost dostatečně informována o možnosti odevzdat nepoužitá léčiva v lékárně (ano 42 %, spíše ano 42 %).
- Relativně méně často tento názor zastávají lékárníci ze Středočeského kraje (72 %) a lékárníci s praxí do 10 let (75 %).

Způsob shromáždění léčiva vráceného veřejností v lékárně

O9. Jakým způsobem Vaše lékárna shromažďuje léčiva vrácená veřejností? (Jedna odpověď).

Způsob shromáždění léčiva vráceného veřejností v lékárně

(ppm factum 2013, n=1002, údaje v %)

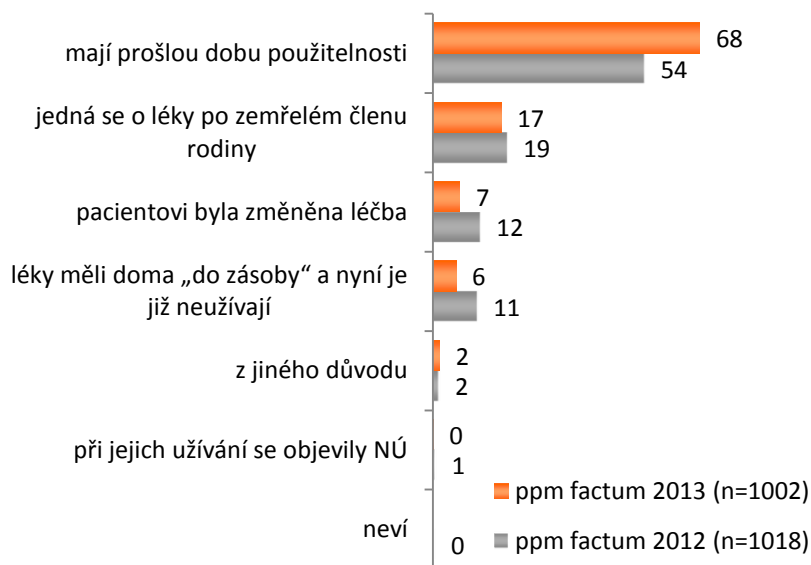
- Pokud lidé v lékárně vrací nepoužitá léčiva, pak je nejčastěji mohou odevzdat osobně personálu lékárny - tento způsob shromažďování léčiva v lékárně uvádí 89 % lékárníků.
- Možnost vhození nepoužitého léčiva do zapečetěného kontejneru nabízí 7 % lékárníků, do nezapečetěného kontejneru 4 %.
- V řetězcových lékárnách se častěji odevzdává nepoužitá léčiva vhozením do zabezpečeného kontejneru (14 %), v soukromých neřetězcových lékárnách pak osobním odevzdáním zaměstnancům lékárny (90 %).

Předpokládané nejčastější důvody vyhazování nepoužitých léčiv

O10. Z jakého důvodu, podle Vaší zkušenosti, lidé nejčastěji vyhazují nepoužitá léčiva? (Jedna odpověď).

Předpokládané nejčastější důvody vyhazování nepoužitých léčiv ze strany pacientů?

(možnost 1 odpovědi, údaje v %)

- Podle více než dvou třetin lékárníků (68 %) lidé nejčastěji vyhazují nepoužitá léčiva z důvodu prošlé doby použitelnosti.
- Jedna šestina lékárníků se domnívá, že vyhozená nepoužitá léčiva jsou po zemřelém členu domácnosti.

Přílohy

Dotazník

DOTAZNÍK LÉKÁRNÍCI

1.

Který zdroj nebo zdroje informací o léčivých přípravcích nejčastěji využíváte? Můžete uvést až tři informační zdroje, které preferujete (uveďte pořadí dle Vaší preference)

Otevřená otázka, nenabízet!

1. zdroj:

2. zdroj:

3. zdroj:

2.

Setkal/a jste se někdy s podezřením na nežádoucí účinek léčiva?

- a) ano (na otázku 2a)
- b) ne (na otázku 3)

2a.

Jakým způsobem jste s touto informací/informacemi naložil/a?

Zvolte jednu z odpovědí

- a) Zaslal/a jsem hlášení Státnímu ústavu pro kontrolu léčiv
- b) Předal/a jsem informaci obchodnímu zástupci (reprezentantovi firmy), která je držitelem rozhodnutí o registraci tohoto léčiva
- c) Informaci dále nepředávám, řeším vše jen s pacientem (např. doporučím pacientovi návštěvu lékaře)

3.

Informace o bezpečnostním riziku léčiva nebo stažení léčiva z důvodu závady jakosti nejčastěji získáváte prostřednictvím:

Možnost více odpovědí

- a) Zdravotního rady
- b) Státního ústavu pro kontrolu léčiv
- c) Distributora
- d) Držitele rozhodnutí o registraci (obvykle výrobce)
- e) Z jiných zdrojů – uveďte:

4.

Využíváte systém „Rychlé výstrahy SÚKL“, který Vás upozorní na závady a nežádoucí účinky léčiv přímo ve Vašem lékárenském systému?

Jedna možnost odpovědi.

- a) ano
- b) ne, uveďte, prosím, důvod proč:
- c) vůbec o něm nevím

5a.

Používáte Internet?

- a) ano, používám (5b)
- b) ne, nepoužívám (6)

5b.

Je pro Vás internetová stránka SÚKL (www.sukl.cz) přehledná a zde zveřejněné informace srozumitelné?

Jedna možnost odpovědi

- a) určitě ano (na otázku 5c)
- b) spíše ano (na otázku 5c)
- c) spíše ne (na otázku 5c)
- d) určitě ne (na otázku 5c)
- e) tuto stránku neznám (na otázku 6)

5c.

Jaké informace na webové stránce SÚKL nejčastěji využíváte/vyhledáváte? Řekněte mi, prosím, tři hlavní typy informací, které zde hledáte.

1. typ informací:
2. typ informací:
3. typ informací:

6.

Považujete lékový bulletin Farmakoterapeutické informace, vydávaný Státním ústavem pro kontrolu léčiv, za zdroj objektivních odborných informací, které využíváte ve své běžné praxi?

Jedna možnost odpovědi.

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) bulletin FI nečtu

Dotazník

7.

Považujete informační zpravodaj Nežádoucí účinky léčiv vydávaný rovněž Státním ústavem pro kontrolu léčiv, za zdroj objektivních odborných informací, které využíváte ve své běžné praxi?

Jedna možnost odpovědi

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) Zpravodaj NÚL neznám

8.

Je podle vás veřejnost dostatečně informována o tom, že je v lékárně možné odevzdat nepoužitá léčiva k likvidaci?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne

9.

Jakým způsobem vaše lékárna shromažďuje léčiva vrácená veřejností?

- a) Pacient/zákazník je odevzdá osobně personálu lékárny
- b) Pacient/zákazník je vhodí sám do nezapečetěného (či jinak nezabezpečeného) kontejneru či jiné nádoby
- c) Pacient/zákazník je vhodí sám do zapečetěného (či jinak zabezpečeného) kontejneru či jiné nádoby

10.

Z jakého důvodu, podle Vaší zkušenosti, lidé nejčastěji vyhazují nepoužitá léčiva?

Jedna možnost odpovědi

- a) mají prošlou dobu použitelnosti
- b) při jejich užívání se objevily nežádoucí účinky
- c) pacientovi byla změněna léčba
- d) jedná se o léky po nějakém členu rodiny, který již zemřel
- e) léky měli doma „do zásoby“ a nyní je již neužívají
- f) z jiného důvodu

Pro organizaci SÚKL připravila společnost Factum Invenio

František Knobloch
Account Manager

ppm factum research s.r.o

Office Park Nové Butovice / A

Bucharova 1281/2, 158 00 Praha 13

Mobil: +420 731 403 653

Tel.: +420 233 111 105

Fax: +420 233 111 002

e-mail: knobloch@ppmfactum.cz

www.factum.cz

Firma je zapsána v obchodním rejstříku u Městského soudu v Praze, oddíl C, vložka 13338,
datum zápisu: 6. října 1992. IČO 47121793, DIČ CZ47121793

